

1821: Κατασκευή του έθνους πάνω σε σφαγές και βιασμούς αμάχων, λεηλασίες και δουλεμπόριο

provo.gr/1821-sfages-viasmoi-ethnos/

Vectrum

March 24, 2018

“Τούρκος μη μείνει στο Μοριά
μηδέ στον κόσμο όλο”

δημοτικό τραγούδι εποχής

Πράξη πρώτη, στις 14 Ιουλίου. Μια ομάδα 350 περίπου μουσουλμάνων, που αποτελείται από πεινασμένα γυναικόπαιδα και γέροντες, παραδίδεται στους πολιορκητές. Από αυτούς, 16 άνδρες ηλικίας κάτω των εξήντα ετών, μεταφέρονται στο κάστρο της Αρκαδιάς (Κυπαρισσίας) και γκρεμίζονται από τα τείχη. Οι υπόλοιποι μεταφέρονται με βάρκες και εγκαταλείπονται να πεθάνουν από την πείνα στο ερημονήσι Χελωνάκι κοντά στη Σφακτηρία. Ο ιστοριογράφος πρωτοσύγκελος Αμβρόσιος Φραντζής, που ήταν παρόν, περιγράφει το τέλος τους: “Δεν εξήρκει εις τους δυστυχείς αυτούς ότι πεινώντες κατέτρωγον τα των θνησιμαίων πτωμάτων των άλλων ομοίων αυτοίς ανθρώπων κρέατα αλλά και μη έχοντες πώς να αποβώσιν εις την ξηράν (ίσως δε ελέους άλλων τινων τύχωσι σωτηρίας) ελάμβανον τα πτώματα των τεθνεώτων, και μετεχειρίζοντο αυτά ως είδος λέμβου κωπηλατούντες δια των ιδίων χειρών των αλλά και κατά τούτο απετύγχανον διότι οι Έλληνες δεν τους άφηνον να πλησιάσωσιν εις την ξηράν, ή φονεύοντες αυτούς ή και εμποδίζοντες παντοιοτρόπως την εις την ξηράν αποβίβασίν των, έως ότου κατελύθησαν άπαντες με τοιούτον τραγικόν τέλος” [Φραντζής 1839, Α 395-396].

Το 1828 ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας, απαντώντας σε ερώτημα των μεγάλων δυνάμεων της εποχής, για τον πληθυσμό των Τούρκων που κατοικούσαν στην Πελοπόννησο πριν το 1821 και τον πληθυσμό τους μετά (με τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους), έδωσε δύο νούμερα: 42.750 και 0 (μηδέν) [Χουλιαράκης 1973: σ. 31].

Η επίσημη αυτή ψυχρή δημογραφική αναφορά, έκρυβε μέσα της τη σκοτεινή πλευρά του '21, την εξόντωση δηλαδή από πλευράς εξεγερμένων, του συνόλου του μουσουλμανικού άμαχου πληθυσμού, που στην πραγματικότητα ήταν 15.138 οικογένειες ή 63.813 άτομα [Σιμόπουλος 1979, σ. 211].

Πρόκειται για την πρώτη γενοκτονία στο όνομα της “εθνικής υπόθεσης”, επί βαλκανικών εδαφών κατά τους νεότερους χρόνους. Ας την παρακολουθήσουμε χρονολογικά από το Γαλάτσι μέχρι την Τριπολιτσά: Γράφει σχετικά ο Mendelssohn-Bartholdy: Ούτε φύλου ούτε ηλικίας έγινε διάκριση, και σε 15.000 υπολογίζονται οι από τέλους Μαρτίου μέχρι της Κυριακής του Πάσχα (22 Απριλίου) φονευθέντες Τούρκοι [Mendelssohn-Bartholdy 1873, A 261].

Ο γάλλος ναύαρχος Gravière σημειώνει χαρακτηριστικά: Στις 2 Απριλίου η εξέγερση ήταν γενική. Οι γαιοκτήμονες τιμαριώτες είδαν τους εαυτούς τους να προσβάλλονται παντού και ταυτόχρονα. Σκοτώθηκαν χωρίς οίκτο και πλιατσικολογήθηκαν χωρίς τύψεις συνειδήσεως.

Σε λιγότερο από ένα μήνα, πληθυσμός είκοσι χιλιάδων ψυχών, διασκορπισμένος στους αγρούς της Ελλάδας, είχε εξαφανιστεί. Η εξολόθρευση ήταν, βεβαιωμένα, προμελετημένη, και αποτελούσε μέρος των σχεδίων της Εταιρείας. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά, κανένας δε γλύτωσε από την έκρηξη του ηφαιστείου. Τουλάχιστον τρεις χιλιάδες αγροικίες έγιναν στάχτη. Χωριά που άκμαζαν πριν από λίγο έγιναν σωρός ερειπίων. Στα λείψανα τους γονατιστοί κλέφτες και παπαάδες μαζί, έψελναν και δοξολογούσαν το θεό για το γρήγορο και ολοκληρωτικό θρίαμβο τους. Μερικές τουρκικές οικογένειες, που ξέφυγαν από τη σφαγή, κατέφυγαν στην Τριπολιτσά και τα παραθαλάσσια κάστρα [Gravière, 40]. Και λίγο πιο κάτω ο Gravière παρατηρεί: *Σε οποιαδήποτε χώρα τέτοιες ακρότητες θα συνεπάγονταν αιματηρές αντεκδικήσεις, πολύ δε περισσότερο στην Τουρκία* [Gravière 1894, 41].

Τα ίδια υποστηρίζει και ο Hertzberg: *«Οι χριστιανοί δεν μπορούν πια να ζουν μαζί με τους Τούρκους!»*, αυτή η φράση και το τραγούδι *«Τούρκος μη μείνει στο Μοριά μηδέ στον κόσμο όλο!»* έγιναν τα συνθήματα του κινήματος. Και μέσα στις τέσσερις βδομάδες του Απριλίου, σφάχτηκαν στους κάμπους του Μοριά και στα χωριά του 15.000 περίπου μουσουλμάνοι, εν ψυχρώ και χωρίς διάκριση ηλικίας και φύλου, και καταστράφηκαν τρεις χιλιάδες τούρκικα σπίτια [Hertzberg 1916, 55]

Οι πρώτες σφαγές πραγματοποιούνται στη Μολδοβλαχία, υπό την καθοδήγηση του Αλέξανδρου Υψηλάντη, που περιστοιχιζόταν *“από ένα συρφετό καταχραστών, απείθαρχων και ύπουλων απόμων”* [Τρικούπης 1993, σ. 116], και αποτελούν το προοίμιο των όσων θα ακολουθήσουν στην Ελλάδα. Πρωταγωνιστής στο μακελειό βρίσκεται ο Φιλικός οπλαρχηγός Βασίλης Καραβιάς, αρχηγός ως τότε της χωροφυλακής στο Γαλάτσι.

Aqueduct near Tripoli

view from Tripoli

Σύμφωνα με τον Gravière, οι πρώτες σφαγές που έγιναν γνωστές στην Κωνσταντινούπολη, ήταν του Ιασίου και του Γαλασίου και έγιναν στη Μολδαβία στις 5 Μαρτίου 1821 [Gravière 1894, 41].

Στις 21 Φεβρουαρίου, παραμονή της εισόδου του Υψηλάντη στις ηγεμονίες, ο Καραβιάς σφάζει με τους μισθοφόρους του την οθωμανική φρουρά και όλους τους άμαχους τούρκους εμπόρους και ναυτικούς που βρίσκονται στο Γαλάτσι και πλιατσικολογεί τα εμπορικά τουρκικά καταστήματα. Λίγες μέρες αργότερα, παρουσία του ίδιου του Υψηλάντη, ο Καραβιάς διατάζει τη σφαγή της οθωμανικής φρουράς του Ιασίου, που είχε παραδοθεί και όλων των τούρκων εμπόρων [Βακαλόπουλος 1980, σ. 184-185].

Ο Υψηλάντης γνωστοποιεί τις προθέσεις του, χαρακτηρίζοντας με προκήρυξη τις σφαγές των αιχμαλώτων στρατιωτών και των αμάχων εμπόρων και το πλιάτσικο της περιουσίας τους, ως «*ηρωικά κατορθώματα*» [Τρικούπης 1993, σ. 61].

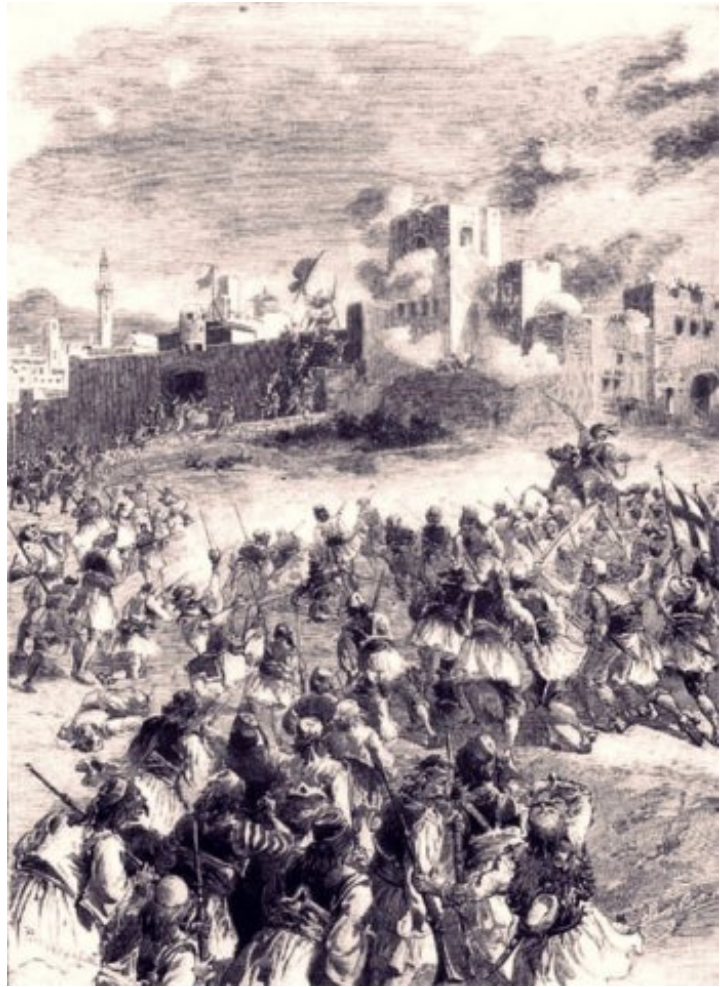
Σύμφωνα με το Φίνλεϋ, στο Γαλάτσι «*ο Καραβιάς διέταξε τους ανθρώπους του να συλλάβουν ή να σκοτώσουν τους τούρκους εμπόρους, που έμεναν στην πόλη. Έπειτα επιδόθηκαν στην καταστροφή και τη λεηλασία των καταστημάτων τους*». Στο Ιάσιο οι αιχμάλωτοι «*τούρκοι στρατιώτες και έμποροι δολοφονήθηκαν απάνθρωπα μπροστά στα μάτια του οσποδάρου και του αρχιστρατήγου Αλεξάνδρου Υψηλάντη, οι οποίοι παρακολουθούσαν απαθείς τη σφαγή, χωρίς να καταβάλουν καμμία προσπάθεια για να τη ματαιώσουν ούτε να αποδοκιμάσουν, με μια, έστω, λέξη, αυτή την τόσο ανέντιμη παραβίαση μιας ιερής υποσχέσεως*» [Φίνλεϋ, 176].

Τη σφαγή στο Γαλάτσι αναφέρει και ο Σπηλιάδης: «*Την 21 εκινήθη πρώτος ο Βασίλης Καραβιάς εις το Γαλάτσι, ορμήσας κατά των εκεί ευρισκομένων Τούρκων της φρουράς, εν οίς και τινες έμποροι, τους οποίους εφόνευσεν όλους, έως εκατόν εξήντα, ομού και τον αρχηγόν των Τοπουζισήν λεγόμενον*» [Σπηλιάδης 1851, 36].

Ο Φιλήμων υπολογίζει σε εκατό πενήντα τους άντρες του Καραβιά (οι περισσότεροι των οποίων Κεφαλλονίτες). Τα περισσότερα σπίτια των οθωμανών εμπόρων τα έκαψαν [Φιλήμων 1859 A, 126].

Ο Φωτεινός γράφει για 80 νεκρούς οθωμανούς έμπορους και 17 αιχμάλωτους στο Γαλάτσι και για πυρπόληση μέρους της πόλης. Οι έμποροι στο Ιάσιο (Γιάσι) εκτελέστηκαν και με τη σύμφωνη γνώμη του ηγεμόνα Μιχαήλ Σούτσου [Φωτεινός 1846, 29-30].

Η εξέγερση στο Μοριά, αρχίζει από τα Καλάβρυτα στις 21 Μαρτίου. Πρωτοστατούν οι Φιλικοί Σωτήρης Χαραλάμπης, Ασημάκης Φωτήλας, Βασίλης Πετμεζάς, Σωτήρης Θεοχαρόπουλος και Νίκος Σολιώτης. Οι τριακόσιοι περίπου τούρκοι κάτοικοι της κωμόπολης, μετά από μικρή αντίσταση παραδίδονται με συνθήκη, η οποία αμέσως καταπατάται από τους νικητές. Οι άντρες αιχμάλωτοι σφαγιάζονται και τα γυναικόπαιδα γίνονται δούλοι στα σπίτια των ισχυρότερων Ρωμιών της περιοχής, σύμφωνα με τη μαρτυρία του γάλλου αξιωματικού Μαξιμ Ρεϊμπό[Φίνλεϋ, σ. 208].

Ακολουθεί η Πάτρα στις 23 Μαρτίου. Επικεφαλής βρίσκονται οι Φιλικοί Παλαιών Πατρών Γερμανός, Ιωάννης Βλασσόπουλος (ρώσος πρόξενος), Ανδρέας Ζαΐμης, Ανδρέας Λόντος και Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος. Οι μουσουλμάνοι κλείνονται στο κάστρο.

Τετρακόσιοι στρατιώτες διορισμένοι από τους αρχηγούς των εξεγερμένων για τη φύλαξη του δρόμου, εν αγνοία της ηγεσίας, λιποτακτούν και μπαίνουν στην Πάτρα. Σύμφωνα με τα λόγια του Παλαιών Πατρών Γερμανού: *Αιτία της λιποταξίας ήταν το πλιάτσικο. Επειδή οι Τούρκοι μόνο τα ελαφρά πράγματα πήραν μαζί τους στο κάστρο, τα δε λοιπά τα άφησαν στα σπίτια τους, ο μαζεμένος όχλος από τα χωριά των επαρχιών Καλαβρύτων, Πάτρας και Βοστίτζας, που αποτελούσε το στράτευμα, άνθρωποι φτωχοί και ποταποί, εδόθησαν στην αρπαγή, χωρίς να φροντίζουν τίποτα άλλο*[Γερμανός 1837, 21-22].

Ο γάλλος πρόξενος Χ. Πουκεβίλ γράφει στο ημερολόγιο του: *“Δεν πίστευα πως θα ξαναδώ το φως ύστερα από αυτή την τρομερή νύχτα... Κραυγές ασυνάρτητες, μια πόλη είκοσι χιλιάδων κατοίκων χάνεται...Οι Έλληνες πυρπολούν τη μουσουλμανική συνοικία. Οι δρόμοι γεμάτοι πτώματα. Ο αρχιεπίσκοπος Γερμανός φορτώθηκε μεγάλη ευθύνη...Οι Έλληνες φθάνουν από τα χωριά κραυγάζοντας “θάνατος στους Τούρκους”...Η σημαία του Σταυρού κυματίζει πάνω στα τζαμιά. Οι παπάδες βαπτίζουν πολλά τουρκόπουλα...Μπαίνουν στην πόλη οι προεστοί της Βοστίτσας. Μπροστά πηγαίνουν άνθρωποί τους που έχουν μπηγμένα επάνω σε κοντάρια πέντε τουρκικά κεφάλια”*[Σιμόπουλος 1979, σ. 189 – 190] και[Βακαλόπουλος 1980, σ. 332-333].

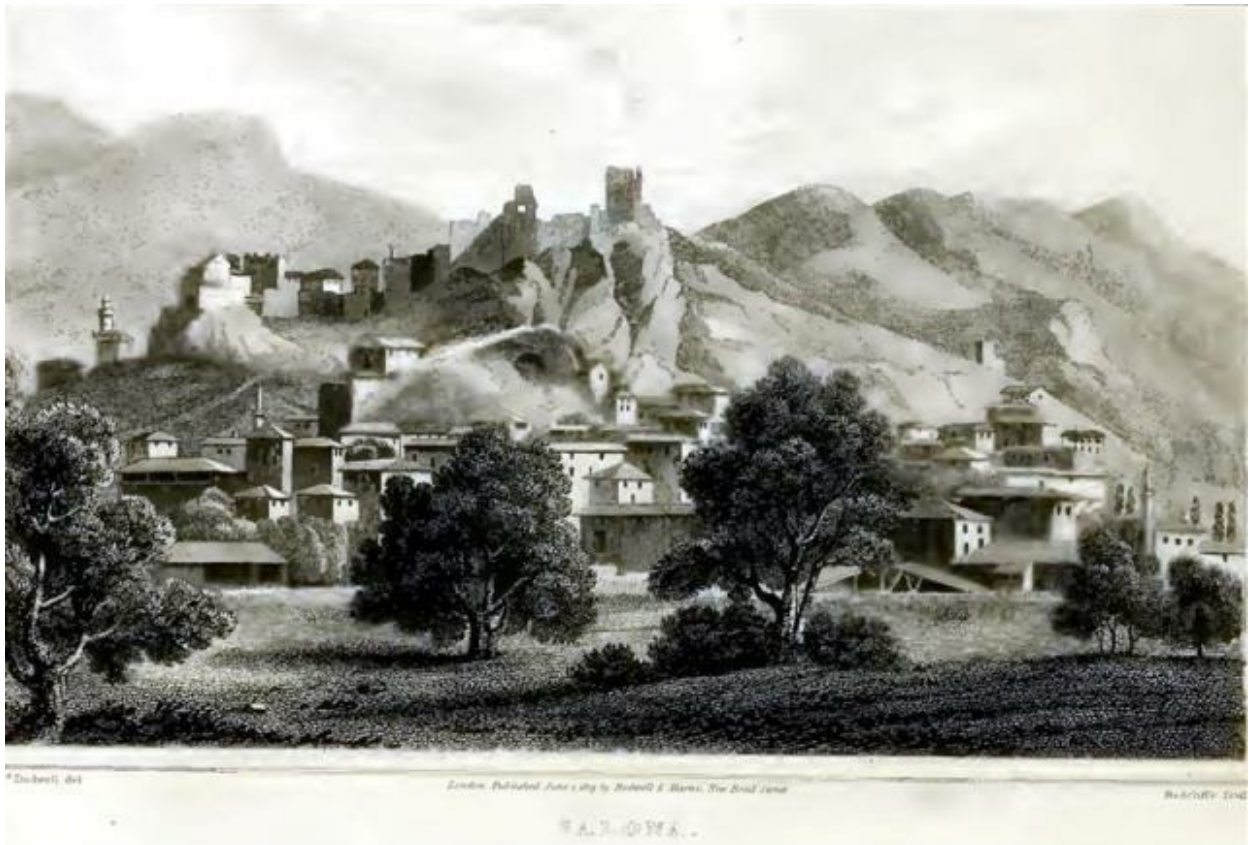
Ο πρόξενος της Σουηδίας στην Πάτρα και μέλος της Φιλικής Λουδοβίκος Στράνης, σημειώνει σε επιστολή του (26/3) προς τον σουηδό πρέσβη στην Κωνσταντινούπολη: “Όλα σχεδόν τα τούρκικα σπίτια καταστράφηκαν και λεηλατήθηκαν. Πυρπολήθηκαν επίσης πολλά”. Τα ίδια παρατηρεί και ο άγγλος πρόξενος Φίλιπ Γκριν: “Στην πόλη επικρατούσε σύγχυση και λεηλασία, τα σπίτια των Τούρκων ανοίχτηκαν και λεηλατήθηκαν. Τα τζαμιά πυρπολήθηκαν ή γκρεμίστηκαν” [Σιμόπουλος 1979, σ. 192, 203].

Κατά τον Αμβρόσιο Φραντζή, όσο μεγάλωνε ο αριθμός των ένοπλων χριστιανών που έμπαιναν στην Πάτρα, τόσο περισσότερο απλωνόταν και «ηαταξία, κατ’ εξοχήν εις το περι λαφύρων κεφάλαιον» [Φραντζής 1839 A, 177].

Στις 23 Μαρτίου, μπαίνουν στην Καλαμάτα οι εξεγερμένοι με αρχηγούς τους Φιλικούς Θόδωρο Κολοκοτρώνη, Αναγνώστη Παπαγεωργίου (Αναγνωσταρά), Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και Νικήτα Τουρκολέκα , που σύντομα λαμβάνει τα παρατσούκλια Νικηταράς ο τουρκοφάγος ή Νικηταρού [Βακαλόπουλος 1980, σ. 363].

Οι τούρκοι κάτοικοι παραδίδονται, παίρνοντας όρκους προστασίας της ζωής και της τιμής τους. Οι αιχμάλωτοι μοιράζονται δούλοι. Τους περισσότερους από αυτούς, με εξαίρεση τα όμορφα κορίτσια, σύντομα τους “έφαγε το φεγγάρι”, σύμφωνα με την έκφραση του Φιλικού Αμβρόσιου Φραντζή.

Γράφει σχετικά ο Φραντζής: Η μεταφορά αυτή «τον έφαγε το φεγγάρι» συνηθιζόταν να λέγεται μεταξύ των Ελλήνων, γιατί συνήθως θανάτωναν τη νύκτα τους τοιούτους. Το δε πρωί, όταν τους ρώταγαν τι έγινε ο (δείνα) αγάς, απαντούσαν «τον έφαγε το φεγγάρι» [Φραντζής 1839, A 335].

Στις 24 Μαρτίου ο αρματολός και μέλος της Φιλικής Ξηροδημήτρης Πανουργιάς, μαζί με τον ξάδελφό του οπλαρχηγό Γιάννη Γκούρα, ηγούνται επίθεσης στα Σάλωνα (Άμφισσα). Οι μουσουλμάνοι κάτοικοι, μαζί με εκείνους που έχουν περάσει στα Σάλωνα από τη Βοστίτσα, κλείνονται στο κάστρο. Οι πολιορκημένοι παραδίδονται με όρους, λόγω δίψας. Οι περισσότεροι από αυτούς σφάζονται. Όσοι γλίτωσαν γίνονται δούλοι [Βακαλόπουλος 1980, σ. 425].

Τη Λιβαδειά χτυπά ο αρματολός Φιλικός Θανάσης Διάκος στις 30 Μαρτίου. Τούρκοι και Αλβανοί μουσουλμάνοι καταφεύγουν στο κάστρο και αμύνονται μέχρι τις 25 Απριλίου. Παραδίδονται και σφάζονται όλοι χωρίς διάκριση.

Το Μεσολόγγι πέφτει την 1^η Ιουνίου. Οι μουσουλμάνοι κάτοικοί του σφάζονται ή μοιράζονται δούλοι.

Ο Γρηγόρης Δικαίος, αφού έκαψε στις 20 Απριλίου το παλάτι του Κιαμήλμπεη στην Κόρινθο, πήγε στο Σοφικό Κορινθίας, έκανε έφοδο σε ένα πύργο που φύλαγαν το βίος τους ο Θεοδωράκης Βλασόπουλος, ο Θεοχαράκης Ρέντης και άλλοι Έλληνες και λαφυραγώγησε ικανά [Γερμανός 1837, 29-30].

Ακολουθεί το Βραχώρι (Αγρίνιο) στις 9 Ιουνίου. Εδώ μακελεύονται 500 μουσουλμανικές οικογένειες, που είχαν παραδώσει με συνθήκη τα όπλα και το σύνολο του εβραϊκού πληθυσμού της πόλης (200 κάτοικοι). Την ίδια τύχη έχουν και οι μουσουλμάνοι στο Ζαπάντι. Πρωταγωνιστής στις σφαγές στη δυτική Ρούμελη, ήταν ο αρματολός Γιωργάκης Νικολού ή Βαρνακιώτης, ο οποίος αργότερα προσέφερε τις υπηρεσίες του στους Οθωμανούς κατά των εξεγερμένων συμπατριωτών του και τελικά ξαναπέρασε στο ελληνικό στρατόπεδο, μετά την έλευση του Καποδίστρια.

Ο Λυκούργος Λογοθέτης με ικανή στρατιωτική δύναμη που συγκρότησε στη Σάμο έκανε εφόδους συνεχείς στα παράλια της Ασίας, λεηλατούσε τα εκεί τουρκοχώρια, φόνευε πολλούς, αιχμαλώτιζε, και λάμβανε αρκετά λάφυρα. Το ίδιο Κασιώτες και Καστελοριζιώτες με τα μικρά τους πλοία προξενούσαν φρίκη και τρόμο στα παράλια της Συρίας [Γερμανός 1837, 32].

Ο κορυφαίος ιστορικός του '21 Τζορτζ Φίνλεϋ, γράφει για τις σφαγές των πρώτων ημερών στη Ρούμελη: “Σε όλη την έκταση, από το ακρωτήριο Σούνιο ως την κοιλάδα του Σπερχειού, οι μουσουλμανικές οικογένειες, σε εκατοντάδες χωριά, εξοντώθηκαν και τα πτώματά τους – ανδρών, γυναικών και παιδιών – πετάχτηκαν σε κάποιο σπίτι, στην άκρη του χωριού, που του έβαλαν φωτιά. Κι αυτό γιατί κανένας χριστιανός δεν επέτρεπε στον εαυτό του τον εξευτελισμό να σκάψει λάκκο για να θάψει ενός απίστου το πτώμα” [Φίνλεϋ, σ. 226].

Παρόμοια γεγονότα συνέβησαν σύμφωνα με τον Φίνλεϋ και στο Μοριά: “Σε κάθε περιοχή της χερσονήσου, το χριστιανικό στοιχείο είχε ξεσηκωθεί και θανάτωνε τους μουσουλμάνους. Πυρπόλησαν τους πύργους και τις αγροικίες τους και κατέστρεψαν ολότελα τις περιουσίες τους, έτσι που να κάνουν εκείνους που είχαν καταφύγει στα κάστρα, να χάσουν κάθε ελπίδα επανόδου. Υπολογίζεται πως, από τις 26 Μαρτίου ως την Κυριακή του Πάσχα, που τη χρονιά εκείνη έπεσε στις 22 Απριλίου, θανατώθηκαν ανελέητα δέκα ως δεκαπέντε χιλιάδες περίπου ψυχές και εξολοθρεύτηκαν τρεις χιλιάδες πάνω κάτω τουρκικές αγροικίες και νοικοκυριά”. Και συνεχίζει ο Φίνλεϋ, παρατηρώντας εύστοχα: “Η εξόντωση των Τούρκων από τους Έλληνες έγινε σύμφωνα με προμελετημένο σχέδιο. Και ήταν αποτέλεσμα περισσότερο των εκδικητικών προτροπών των Εταιριστών και των ανθρώπων των γραμμάτων” [Φίνλεϋ, σ. 214 –215].

Τα πλοία των εξεγερμένων περιφερόμενα στη Μεσόγειο συνάντησαν αρκετά τούρκικα σκάφη που μετέφεραν στρατιώτες, τα οποία και βύθισαν, τους δε εχθρούς μετέφεραν στα νησιά και τους θανάτωσαν [Γερμανός 1837, 32].

Ο Δημήτρης Υψηλάντης, που βρίσκεται στο Μοριά από τις 19 Ιουνίου ως πληρεξούσιος του αδελφού του Αλέξανδρου και αρχηγός της Φιλικής στην Ελλάδα, προβαίνει σε μία πράξη ανατριχιαστική. Επικηρύσσει το σύνολο του αντρικού μουσουλμανικού πληθυσμού. Για κάθε κομμένο κεφάλι Τούρκου που του φέρνουν, πληρώνει τρία γρόσια. Τόσα ήταν τα πεταμένα κεφάλια γύρω από την σκηνή του Υψηλάντη στο στρατόπεδο της Τριπολιτσάς (κατά τη διάρκεια της πολιορκίας), ώστε ήταν αδύνατον να μπει μέσα χωρίς να σκοντάψεις πάνω τους.

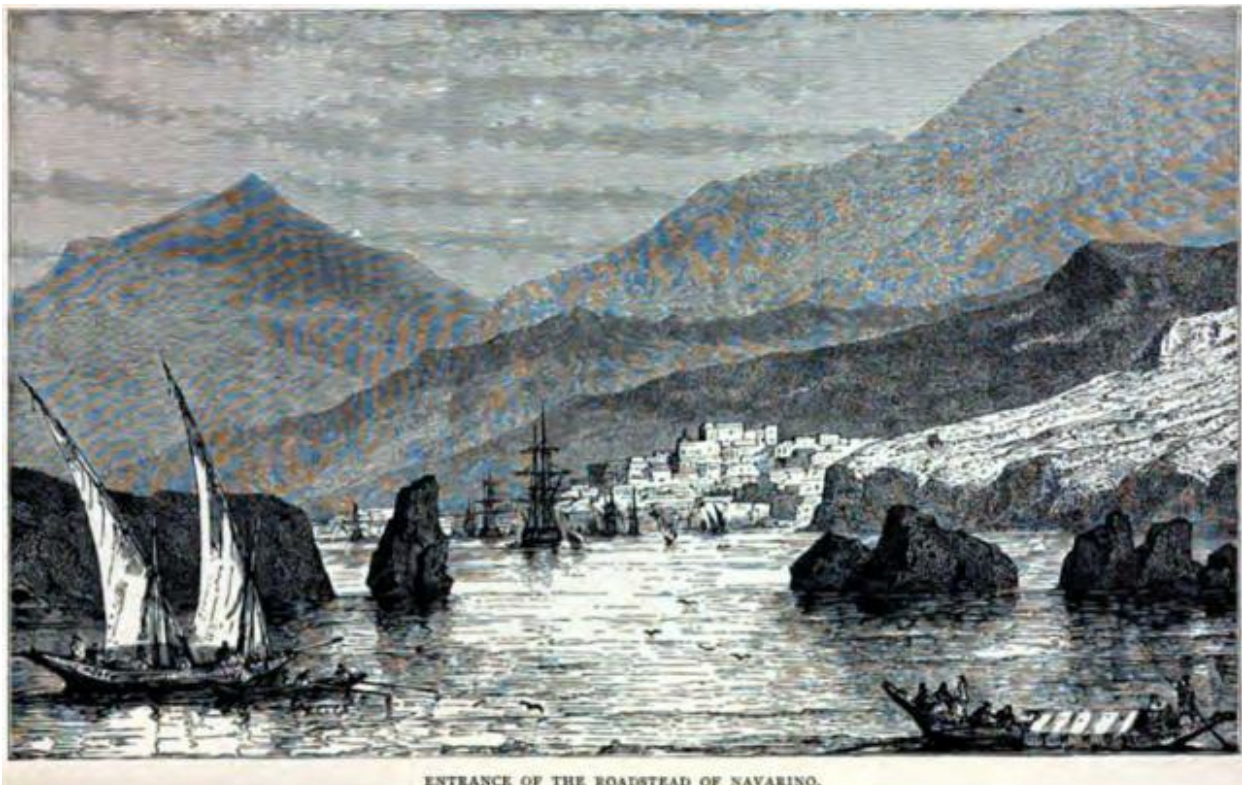
Δύο ευρωπαϊοί αξιωματικοί, ο προαναφερόμενος γάλλος Ρειμπό και ο άγγλος Ουίλιαμ Χάμπφρεϋ, περιγράφουν με φρίκη δύο πανομοιότυπα περιστατικά που έζησαν και αφορούν περιπτώσεις άφιξης κεφαλοκνηγών στο Δημήτρη Υψηλάντη, για παράδοση των τροπαίων και είσπραξης της αμοιβής. Και στα δυο περιστατικά οι ρωμιοί δολοφόνοι έχουν κυνηγήσει και αιχμαλωτίσει τρεις πεινασμένους άοπλους νεαρούς μουσουλμάνους, που αναζητούσαν απελπισμένοι τροφή στην ύπαιθρο χώρα. Σκοτώνουν τους δύο από αυτούς, κόβουν τα κεφάλια τους και τα δίνουν στον τρίτο να τα μεταφέρει στον Υψηλάντη, έτσι ώστε οι θύτες να γλιτώσουν τον κόπο της μεταφοράς. Το μεταφορέα αιχμάλωτο, σκοπεύουν να απαλλάξουν από το βάρος της κεφαλής του στο τέλος της διαδρομής, γεγονός που στις συγκεκριμένες περιπτώσεις αποφεύχθηκε εξ αιτίας της παρουσίας των δύο ξένων αξιωματικών [Σιμόπουλος 1979, σ. 246].

Ανάμεσα στις μαζικές σφαγές των μουσουλμάνων, το μακελειό στο Νεόκαστρο ή Ναβαρίνο

(Πύλο) υπερβαίνει όσα μπορεί να χωρέσει ο ανθρώπινος νους. Η εδώ θηριωδία συντελείται σε δύο πράξεις.

Τα λάφουρα στο Νιόκαστρο συμφωνήθηκε να μοιραστούν στα τρία. Ένα μέρος για τους πολιορκητές της στεριάς, ένα για τους πολιορκητές της θάλασσας και ένα για το Κοινό Ταμείο. Τελικά μεγάλο μέρος από τα λάφουρα εξαφανίστηκε και λίγο έλειψε να συγκρουστούν οι πολιορκητές μεταξύ τους [Γερμανός 1837, 57-58].

Πράξη πρώτη, στις 14 Ιουλίου. Μια ομάδα 350 περίπου μουσουλμάνων, που αποτελείται από πεινασμένα γυναικόπαιδα και γέροντες, παραδίδεται στους πολιορκητές. Από αυτούς, 16 άνδρες ηλικίας κάτω των εξήντα ετών, μεταφέρονται στο κάστρο της Αρκαδίας (Κυπαρισσίας) και γκρεμίζονται από τα τείχη. Οι υπόλοιποι μεταφέρονται με βάρκες και εγκαταλείπονται να πεθάνουν από την πείνα στο ερημονήσι Χελωνάκι κοντά στη Σφακτηρία. Ο ιστοριογράφος πρωτοσύγκελος Αμβρόσιος Φραντζής, που ήταν παρόν, περιγράφει το τέλος τους: *“Δεν εξήρκει εις τους δυστυχείς αυτούς ότι πεινώντες κατέτρωγον τα των θνησιμαίων πτωμάτων των άλλων ομοίων αυτοίς ανθρώπων κρέατα αλλά και μη έχοντες πώς να αποβώσιν εις την ξηράν (ίσως δε ελέους άλλων τινων τύχωσι σωτηρίας) ελάμβανον τα πτώματα των τεθνεώτων, και μετεχειρίζοντο αυτά ως είδος λέμβου κωπηλατούντες δια των ιδίων χειρών των αλλά και κατά τούτο απετύγχανον διότι οι Έλληνες δεν τους άφηνον να πλησιάσωσιν εις την ξηράν, ή φονεύοντες αυτούς ή και εμποδίζοντες παντοιοτρόπως την εις την ξηράν αποβίβασίν των, έως ότου κατελύθησαν άπαντες με τοιούτον τραγικόν τέλος”* [Φραντζής 1839, Α 395-396].

Πράξη δεύτερη, στις 7 Αυγούστου. Οι πολιορκημένοι μουσουλμάνοι στο Ναβαρίνο, παραδίδονται με όρους σεβασμού της ζωής και της τιμής τους. Η συμφωνία προβλέπει την παράδοση της περιουσίας τους και μεταφορά τους με καράβια στην Αίγυπτο. Για τα όσα διαπράττουν στη συνέχεια οι νικητές, με αρχηγό τον επίσκοπο Μεθώνης Γρηγόριο, δεν υπάρχουν επίθετα να τα χαρακτηρίσουν. Η μαρτυρία του Φραντζή το πιστοποιεί: *“Τοιαύτη σφαγή τραγική και φόνος δεν εφάνησαν εις κανενός αιώνος ιστορίαν, καθότι όσοι*

εθανατώνοντο από βολήν πυροβόλου πάραυτα ελυτρούντο, αλλά όσοι επληγώντο, γυναίκες και άνδρες, έτρεχον εις την θάλασσαν ημιθανείς, τους οποίους, πλέοντας εις την θάλασσαν δι' αλλεπαλλήλων πυροβολισμών εθανάτωναν. Άλλοι δε πάλιν βλέποντες άλλους να θανατώνονται ανηλεώς, δειλιώντες τον θάνατον, μάλιστα αι γυναίκες με τα βρέφη εις τας αγκάλας, ερρίπτοντο εις την θάλασσαν ολόγυμνοι (καθότι τους εξέδυσον ολόγυμνους), οι δε Έλληνες και εν τη θαλάσση επυροβόλουν κατ' αυτών, ώστε τα ύδατα της θαλάσσης κατεφοινίσσοντο (κοκκίνισαν) από τα εκχεόμενα αίματα των δυστυχών αυτών ανθρώπων. Πολλοί δε πάλιν Έλληνες ήρπαζον εις χείρας των τα βρέφη και τους τριετείς και πενταετείς παίδας, και άλλα μεν έρριπτον κατά των πετρών και τα εθανάτωναν, άλλα δε ρίπτοντες ζώντα εις ην θάλασσαν, επυροβόλουν κατ' αυτών εντός του ύδατος ώστε τα δυστυχή πλάσματα και πνιγόμενα ακόμη υπό των θαλασσίων υδάτων, επυροβολούντο είναι δε απερίγραπτα όλα όσα έγιναν τα οποία τω όντι είναι έργα θηριωδίας μάλλον, ή εκδικήσεως” [Φραντζής 1839, Α 399-400].

Καταγραμμένες μαζικές σφαγές άμαχου ισλαμικού πληθυσμού, έχουμε επίσης στα Λαγκάδια, τη Μονεμβασία την Αταλάντη, το Βαθύ Σάμου. Στα Λεχώνια Μαγνησίας, υπό την προτροπή του στελέχους της Φιλικής αρχιμανδρίτη Άνθιμου Γαζή, αφανίζονται 600 άτομα, το σύνολο των κατοίκων. Στην Αθήνα, μέσα σε δύο ώρες μακελεύονται άλλοι 600 Τούρκοι.

Η Μονεμβασία παραδίδεται στον Κατακουζηνό. Αυτός ζητάει να δοθεί ένα μέρος από τα λάφυρα στους στρατιώτες και ένα μέρος στο Κοινό Ταμείο. Αλλά οι Μανιάτες που τα διεκδικούν όλα, διαφωνούν με τον Κατακουζηνό. Τελικά οι Μανιάτες ορμούν *μία των ημερών και κυριεύουν το φρούριο με όλα τα λάφυρα. Ο Κατακουζηνός φεύγει για την Πάτρα αγανακτισμένος*[Γερμανός 1837, 56].

Στον Ακροκόρινθο, παραδίδονται οι μισοί από τους 1.300 μουσουλμάνους που επέζησαν από την πείνα και τις αρρώστιες. Τους μεταφέρουν στο Λουτράκι, όπου τα όμορφα αγόρια και κορίτσια τα μοιράζουν για να πουληθούν δούλοι. Από τους υπόλοιπους, άλλους σφάζουν και άλλους φορτώνουν σε δυο σκάφη. Με εντολή του Πανουργιά, τα σκάφη βυθίζονται στον Κορινθιακό και οι αιχμάλωτοι πνίγονται.

Στη Νάξο, τις Σπέτσες και το Τσιρίγο (Κύθηρα), σφάζεται μεγάλος αριθμός μουσουλμάνων που είχε μεταφερθεί εκεί αιχμάλωτος.

Δύο υδραίικα μπρίκια, υπό τον Σαχτούρη και τον Πινότση, κυριεύουν ένα καράβι που επιβαίνει ο ανώτατος θρησκευτικός αρχηγός των Οθωμανών, ο Σείχ Ουλ Ισλάμ, κάτι αντίστοιχο του Πατριάρχη των ορθοδόξων. Στο σκάφος βρίσκονται και πολλές τουρκικές οικογένειες. Σύμφωνα με το Φίνλεϋ, οι υδραίοι ναύτες τους σκοτώνουν όλους με πολύ άγριο τρόπο: *“Γέροι ανυπεράσπιστοι, αρχόντισσες, όμορφες σκλάβες, ακόμη και βρέφη, σφάχτηκαν πάνω στο κατάστρωμα σαν τραγιά”*[Φίνλεϋ, σ. 239].

Όλα ωστόσο τα προαναφερόμενα, ακόμα και το Ναβαρίνο, υστερούν σε θηριωδία μπροστά σε όσα συνέβησαν στην άλωση της Τριπολιτσάς (Τρίπολης). **Η λέξη *Τριπολιτσά* μπορεί να θεωρηθεί συνώνυμο της γενοκτονίας.**

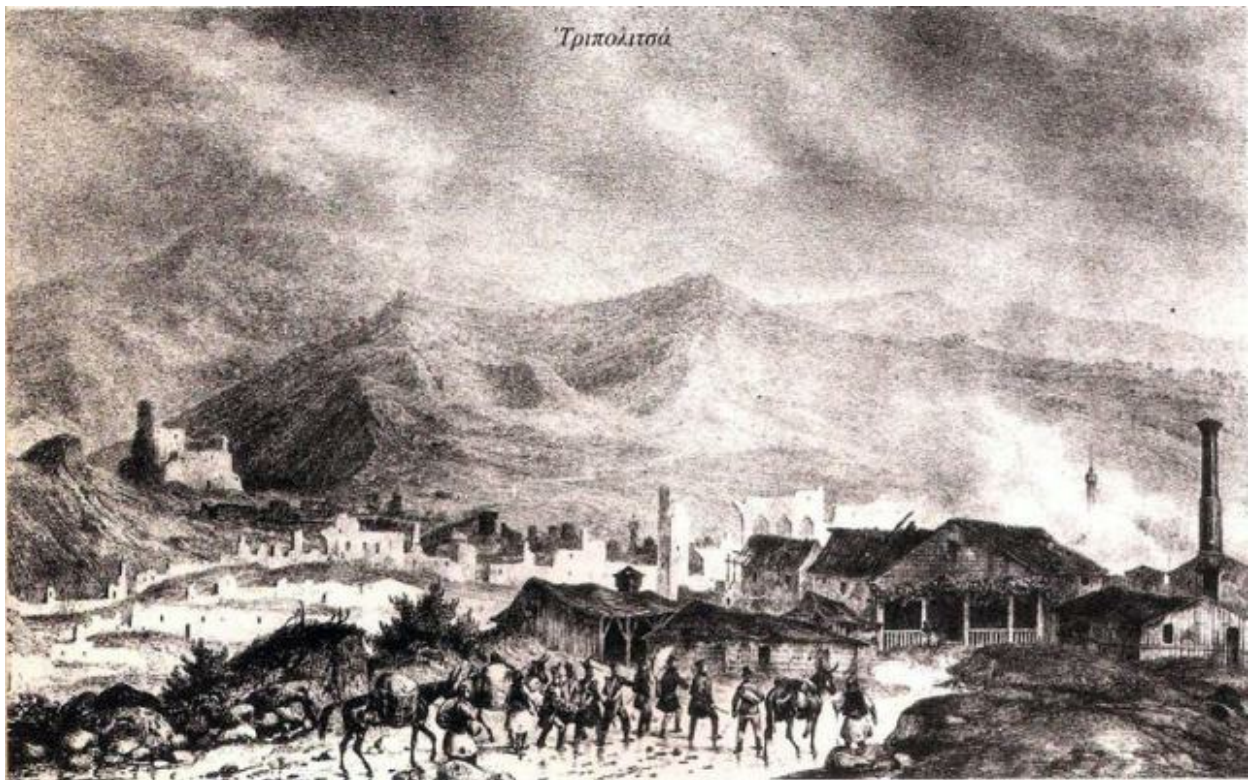
Στην οχυρωμένη Τριπολιτσά, που αποτελούσε τη διοικητική πρωτεύουσα του Μοριά, είχε καταφύγει κυνηγημένος από τις πρώτες μέρες της εξέγερσης μεγάλος αριθμός μουσουλμάνων. Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας, *μέσα εις αυτήν εκατοίκουν*, σύμφωνα με το Φωτάκο, *“υπέρ τας 35000 ψυχαί Τούρκοι, Χριστιανοί και Εβραίοι, και είχαν έλθει εκεί και έως 4000 Αλβανοί με τον Κεχαγιάμπεη. Ήλθον ακόμη μέσα έως 8000 ψυχαί Μπαρδουνιώται, Μυστριώται, Φαναρίται, Λεονταρίται, Καρυτινοί και λοιποί(μουσουλμάνοι)”*. Οι περισσότεροι από τους 7000 χριστιανούς, που ζούσαν εκεί πριν την εξέγερση, είχαν εγκαταλείψει την πόλη [Φωτάκος 1960, σ. 134]

Αρχηγός των εξεγερμένων ήταν ο Δημήτρης Υψηλάντης, επικεφαλής δε των τεσσάρων διοικήσεων οι Κολοκοτρώνης, Πετρόμπεης, Γιατράκος και Αναγνωσταράς. Κοντολογίς τα πάντα ήταν στα χέρια της Εταιρείας των Φιλικών, δικό της επομένως αποκλειστικά έργο ήταν η γενοκτονία που ακολούθησε.

Λίγες μέρες πριν την άλωσή της, η πείνα και ο τύφος θερίζει τους πολιορκημένους. Ο Υψηλάντης γνωρίζοντας το τι θα επακολουθήσει και θέλοντας να μην χρεωθεί στα μάτια της Ευρώπης την ευθύνη του μακελειού, αναχωρεί με ένα μικρό σώμα για να παρακολουθήσει από τις ακτές τις κινήσεις μιας τουρκικής ναυτικής μοίρας.

Η ηγεσία της πόλης διαπραγματεύεται τους όρους για μια συνθήκη παράδοσης. Οι οπλαρχηγοί των πολιορκητών, υπόσχονται χωριστά στις αρχοντικές οικογένειες των Τούρκων προστασία με αντάλλαγμα τις περιουσίες τους. Χιλιάδες χριστιανοί αγρότες έχουν αφήσει τα χωριά τους και έχουν μαζευτεί για να πάρουν μέρος στο πλιάτσικο. Ο Κολοκοτρώνης πουλάει χωριστή συμφωνία – άδεια διαφυγής στους τουρκαλβανούς στρατιώτες του Ελμάζ μπέη, έναντι θησαυρού αξίας τεσσάρων εκατομμυρίων γροσίων, που του παραδίδεται εντός 13 κιβωτίων (βάσει αυτής θα περάσουν στη Ρούμελη 800 άτομα). Η Μπουμπουλίνα μπαίνει στην πόλη και μαζεύει τα κοσμήματα από τις απελπισμένες τουρκάλες αρχόντισσες.

Ο γάλλος Ρεϋμπό που παίρνει μέρος στην πολιορκία σαν αρχηγός του πυροβολικού, γράφει για όσα συμβαίνουν αυτές τις τελευταίες μέρες: *“Τότε άρχισαν εκείνες οι επαίσχυντες συναλλαγές, που μέσα σε λίγες μέρες φόρτωσαν με αμύθητα πλούτη την Μπουμπουλίνα, τον Κολοκοτρώνη, τον Μαυρομιχάλη και άλλους... Τρέμοντας οι Τούρκοι και οι Εβραίοι για τη ζωή τους και τη ζωή των δικών τους, έτρεχαν να εξαγοράσουν με τεράστια ποσά ένα καταφύγιο στο τσαντίρι των εχθρών τους. Τα παζάρια γίνονταν την ημέρα αλλά το τίμημα του αίματος καταβαλλόταν τη νύχτα. Από το σούρουπο ως την αυγή, υποζύγια φορτωμένα με ασήμι και πολύτιμα αντικείμενα έβγαιναν από την πόλη και τραβούσαν για τις τέντες των καπεταναίων”* [Σιμόπουλος 1979, σ. 260 – 261].

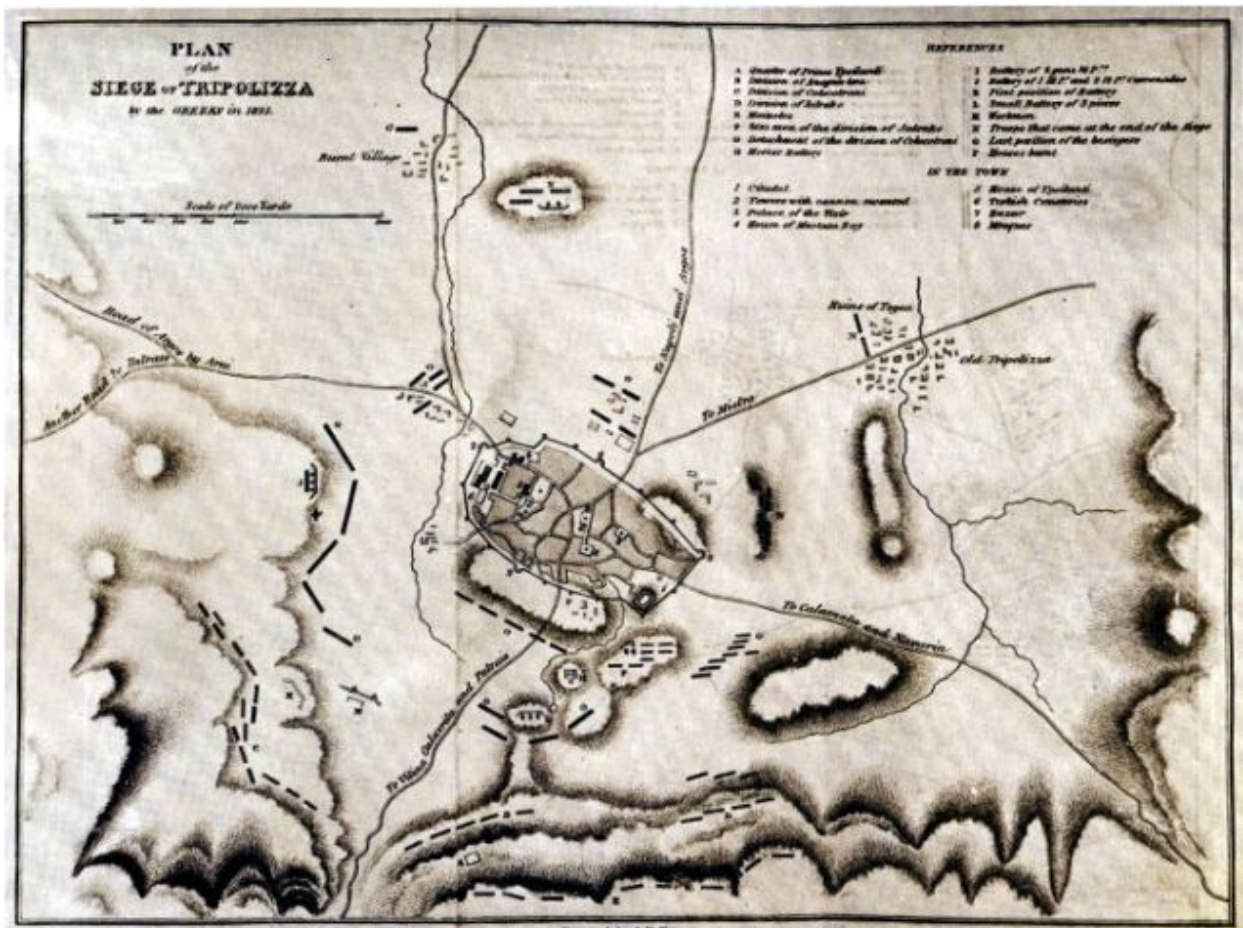
Η αποφράδα ημέρα ξημερώνει την Παρασκευή 23 Ιουλίου. Η αντίσταση της πόλης καταρρέει σε μια μικρή επίθεση και οι πολιορκητές σαν πεινασμένοι λύκοι ξεχύνονται στην πόλη.

“Αδύνατη η περιγραφή” των όσων ακολουθούν, σημειώνει ο Ρεϋμπό. *“Σε κάθε βήμα μας βλέπαμε να εκσφεδονίζονται από τα παράθυρα γυναίκες, κορίτσια, παιδιά. Παρθένες μεγαλωμένες στη σκιά του μοναχικού χαρεμιού, αντίκριζαν ξαφνικά με τρόμο, φρίκη και παγωμένο αίμα το ματωμένο χέρι ενός άγριου στρατιώτη να τις αρπάζει και να τις γκρεμίζει από ψηλά στο δρόμο... Οι στρατιώτες διεκδικούσαν με λύσσα την είσοδο στα πλουσιόσπιτα.*

Ολόκληροι τοίχοι γκρεμίζονταν καθώς χιμούσε ορμητικό απάνω τους το μανιακό πλήθος, λες και ήταν αρχαίος πολεμικός κριός... Κόλαση φωτιάς και αίματος. Ο βρόντος των σπιτιών που σωριάζονταν συντρίμμια, το ατελείωτο τουφεκίδι, οι εκρήξεις των κανονιών, οι κραυγές των ετοιμοθάνατων και τα άγρια ξεφωνητά των νικητών ανακατεύονταν, δημιουργώντας μια συναυλία ανατριχιαστική. Οι Έλληνες βγάζουν μια ιδιαίτερη κραυγή όταν ορμούν στον εχθρό: ένα ούρλιασμα που τινάζεται από το λαρύγγι. Αλλά αυτή η κραυγή γίνεται αλλιώςικη όταν υψώνουν το σιλέτο ή το γιαταγάνι πάνω στο θύμα τους. Αδύνατο να το περιγράψω: η πικρή ειρωνεία της νίκης, η μανία για εκδίκηση, η απάνθρωπη δίψα του αίματος, όλα μαζί εκφράζονται με αυτή την κραυγή που συνοδεύεται συνήθως από ένα γέλιο σαρδόνιο, άγριο και τρομακτικό. Αυτή την κραυγή του ανθρώπου – τίγρη, του ανθρώπου που κατασπαράζει τον άνθρωπο” [Σιμόπουλος 1979, σ. 270 – 271].

Αυτή την εικόνα της κόλασης συμπληρώνει ο Φιλήμονας: “Γυναίκες, σημειώνει, ων η λευκότης διεφιλονείκει και προς αυτήν την χιόνα, νεάνιδες, ων ουδ’ ο θάνατος κατεμάρανε την χιόνα, βρέφη, τα μεν χειραπτάζοντα τους μαστούς και βαβάζοντα, τα δε το στόμα έχοντα επί του μαστού μητρός αιμοφύρτου, νέοι, γέροντες, άνδρες, ανάμικτοι κατέκειντο θέαμα βαρυπενθές... Ιδίως δε η εκ της πύλης των Καλαβρύτων μέχρι του σατραπείου λεωφόρος από λιθοστρώτου μετεσχηματίσθη, ίν’ είπωμεν, εις πτωματόστρωτον, και ούθ’ ο πεζός, ούθ’ ο ίππος επάτει επί της γης, αλλ’ επί πτωμάτων”.

Γι’ αυτό το πτωματόστρωτο, μιλάει ο Κολοκοτρώνης στη “διήγησή” του όταν λέει: “το άλογο μου από τα τείχη ως τα σαράγια δεν επάτησε γη”. Και συνεχίζει δηλώνοντας: “Το ασκέρι οπού ήταν μέσα το Ελληνικό έκοβε και εσκότωνε από Παρασκευή έως Κυριακή, γυναίκες, παιδιά και άνδραις 32000, μια ώρα ολόγυρα της Τριπολιτζάς” [Κολοκοτρώνης 1851, σ. 82].

Την ίδια τύχη με τους μουσουλμάνους έχει και ο εβραϊκός πληθυσμός της πόλης.

Οι εξεγερμένοι μη χορταίνοντας από τους βιασμούς, το αίμα των χιλιάδων θυμάτων, το πλιάτσικο των πάντων (ακόμα και των σκουριασμένων καρφιών από τους τοίχους) και την αιχμαλωσία όμορφων παιδιών προς δουλεμπορία, καταφεύγουν στα ισλαμικά και ιουδαϊκά νεκροταφεία, για να ανοίξουν τους τάφους και να πετάξουν έξω τους σκελετούς. Μετά αρχίζουν να χτυπιούνται μεταξύ τους, για να πάρει ο ένας τα λάφουρα από τον άλλο.

Στο τέλος οι αρχηγοί κάνουν ταμείο. Ο Κολοκοτρώνης αναγνωρίζεται ικανότερος, έχοντας συγκεντρώσει σαράντα εκατομμύρια γρόσια γι' αυτό και λαμβάνει το παρατσούκλι "λαφύρας". Ο Γιατράκος, με μια σκηνή λάφουρα, υπολείπεται του Πετρόμπετη που άρπαξε δύο εκατομμύρια γρόσια, ενώ αποστέλλει στη Μάνη δύο καμήλες και είκοσι μουλάρια φορτίο. Η δε Μπουμπουλίνα, βάζει στο κεμέρι της τέσσερα εκατομμύρια γρόσια [Βακαλόπουλος 1980, σ. 669]

Οι νικητές εγκατέλειπουν την Τριπολιτσά και γυρίζουν στα χωριά τους κουβαλώντας δούλους και λάφουρα. Πίσω τους αφήνουν, ερείπια και χιλιάδες άταφα πτώματα να κατασπαράσσονται από πεινασμένες αγέλες αδέσποτων σκύλων.

Μετά την άλωση της Τριπολιτσάς, μια και δυο φορές αποφασίστηκε σε συνέλευση να μην αφήσουν οι καπετάνιοι τους στρατιώτες να διασκορπιστούν, πλην μάταια, επειδή το ουσιώδες έργο τότε ήταν η λαφυραγωγία [Γερμανός 1837, 76].

lithoksou.net

Βακαλόπουλος 1980:
Απόστολου
Βακαλόπουλου, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τόμος Ε', Η μεγάλη Επανάσταση (1821 – 1829) – Οι προϋποθέσεις και οι βάσεις της (1813 – 1822)*, Θεσσαλονίκη 1980.

Mendelssohn-Bartholdy 1873: Καρόλου Μενδελσώβνου Βαρθόλδη (Karl Mendelssohn-Bartholdy), *Ιστορία της Ελλάδος από της εν έτει 1453 Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως υπό των Τούρκων μέχρι των καθ' ημάς χρόνων*, μέρος πρώτον, μεταφρασθείσα εκ του Γερμανικού υπό Αγγέλου Βλάχου, εκδότης Ανδρέας Κορομηλάς, εν Αθήναις και εν Κωνσταντινουπόλει, 1873.

Κολοκοτρώνης 1851:
Θεοδώρου
Κολοκοτρώνη, *Διήγησις συμβάντων της ελληνικής φυλής από τα 1770 έως τα 1836*, Αθήναι 1851.

Γερμανός 1837: *Υπομνήματα περί της επαναστάσεως της Ελλάδος από του 1820 μέχρι του 1823*, συγγραφέντα παρά του μητροπολίτου Π. Πατρών Γερμανού, και εκδιδόμενα παρά του κυρίου Καλλίνικου Καστόρχη σχολάρχου Καλαμών, εν Αθήναις, εκ της τυπογραφίας Πέτρου Ματζαράκη, οδός Ντέκα αριθ. 45, 1837

Σιμόπουλος 1979: Κυριάκου Σιμόπουλου, *Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21, Πρώτος τόμος 1821 – 1822*, Αθήνα 1979.

Gravière 1894: Jurien de la Gravière, *Ιστορία του υπέρ ανεξαρτησίας των Ελλήνων αγώνος κυρίως του ναυτικού*, μετάφρασις Κωνσταντίνου Ν. Ράδου, ης προτάσσεται μελέτη αυτού περί του έργου του Ζουριέν δε λα Γκραβιέρ και της σημασίας της καθ' ημάς θαλάσσης. Εν Αθήναις, εκδότης Ιωάννης Νοτάρης, 1894.

Τρικούπης 1993:
Σπυριδωνος
Τρικούπη, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, τόμος Α', Αθήνα 1993.

Σπηλιάδης 1851: *Απομνημονεύματα, συνταχθέντα υπό του Ν. Σπηλιάδου διά να χρησιμεύσωσιν εις την Νέαν Ελληνικήν Ιστορίαν*, εκδίδονται δε υπό Χ. Ν. Φιλαδελφέως, τόπος Α', Αθήνησιν, εκ του Τυπογραφείου Χ. Ν. Φιλαδελφέως, 1851.

Φίνλεϋ: Γεωργίου
Φίνλεϋ, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, μετάφραση Αλίκη Γεωργούλη, χωρίς χρονολογία.

Φωτάκος 1960: Φωτίου Χρυσανθοπούλου ή Φωτάκου, *Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασεως*, τόμος Α', Αθήναι 1960.

Φιλήμων 1859 Α': *Δοκίμιον ιστορικόν περί της Ελληνικής Επανάστασεως*, παρά Ιωάννου Φιλήμονος, τόμος πρώτος Αθήναι, τύποις . Π. Σούτσα και Α. Κτενά (Κατά την οδόν Αδριανού), 1859.

Χουλιάρáκης 1973: Μιχαήλ Χουλιάρáκη, *Γεωγραφική, διοικητική και πληθυσμιακή εξέλιξις της Ελλάδος 1821 – 1971*, τόμος Α', Αθήναι 1973.

Φραντζής 1839: *Επιτομή της ιστορίας της αναγεννηθείσης Ελλάδος αρχομένου από του έτους 1715, και λήγουσα το 1835*, διηρημένη εις τόμους τέσσαρας, συγγραφείσα παρά Αμβροσίου Φραντζή, πρωτοσυγκέλου της πρώην Χριστιανουπόλεως επαρχίας (Αρκαδίας) και εκδοθείσα παρ' αυτού προς χρήσιν των Ελλήνων Έκδοση του 1^{ου} και 2^{ου} τόμου το 1839 στο τυπογραφείο του Κων. Καστόρχη στην Αθήνα, του δε 3^{ου} και 4^{ου} το 1841 στο τυπογραφείο του Κ. Ράλλη στην Αθήνα.

Φωτεινός 1846: *Οι άθλοι της εν Βλαχία ελληνικής επανάστασεως το 1821 έτος, συγγραφέντες παρά Ηλία Φωτεινού του Πελοπον. Π. Πατρέως και εκδοθέντες διά την συνάφειαν της Γενικής ιστορίας της Ελλάδος εις εν τμήμα*, Εν Λειψία της Σακσονίας, 1846.

Hertzberg 1916: Γουσταίου Φρειδερίκου Χέρτσμπεργ (Gustav Friedrich Hertzberg), *Ιστορία της ελληνικής επανάστασεως*, μετάφρασις Παύλου Καρολίδου, τέσσερις τόμοι, εν Αθήναις, εκδοτικός Οίκος Γεωργίου Δ. Φέξη, 1916.